

WAAR GAAT DE MARKT NAARTOE?

Op de jaarvergadering van het Interprovinciaal Proefcentrum voor de Aardappelteelt (PCA) in Oudenaarde stond de voormiddag in het teken van de aardappelmarkt. Die werd belicht vanuit productie, handel en verwerking. – *Patrick Dieleman*

Marc Goeminne baseerde het cijfermateriaal dat hij presenteerde op het NIS en op de jaarlijkse enquête van het Landbouwcentrum Aardappelen (LCA) over productie en voorraden. Ook de resultaten van gelijksoortige enquêtes in Nederland werden meegenomen.

Productie

De gezamenlijke productie van België en Nederland komt voor 2012 uit op 6,82 miljoen ton. Dit is meer dan een miljoen ton minder dan in het recordjaar 2011, ongeveer 400.000 ton lager dan het gemiddelde van de 6 jaar voordien, maar ongeveer op het niveau van 2008 en 2009. De lagere productie zorgde er samen met de vraag vanuit de verwerking voor dat het prijsniveau voor veldgewas Bintje van in het begin van het seizoen behoorlijk hoog lag, op het niveau van de laatst gerooide vroege aardappelen. De prijzen stegen nog tijdens de 'afland'-periode naar 25 euro/100 kg. Omdat dat de prijs was die veel aardappelers hadden vooropgesteld, werd er verkocht en stabiliseerde de prijs zich rond 24 euro.

Voorraden

De Belgische en Nederlandse voorraad-enquêtes van dit najaar (tabel 1) leren ons dat de afgeleverde hoeveelheid half november al een half miljoen ton meer

.....
Wij kunnen goedkoper frieten afzetten op de Braziliaanse markt dan de Zuid-Amerikaanse spelers.
.....

bedroeg dan het gemiddelde van de 6 jaren voordien, ondanks de lagere productie. De totale voorraad is daardoor bijna een miljoen ton lager dan het gemiddelde van de 5 jaren voordien. De totale voorraad gecontracteerde aardappelen bedroeg half november slechts 1,77 miljoen ton. Gemiddeld over de 5 voorgaande jaren was dit 2,07 miljoen ton. Ook de voorraad vrije aardappelen is lager: 2,25 miljoen ton. De 5 voorgaande jaren was dit gemiddeld 2,84 miljoen ton.

Toch blijft het in deze periode betrekkelijk kalm op de aardappelmarkt. "We vermoeden dat de aardappelverwerkende bedrijven over een behoorlijk grote voorraad verwerkte producten beschikken", oppert Goeminne. "De fabrieken hebben zo lang mogelijk de (goedkope) oogst van 2011 verwerkt." Later bevestigden de andere sprekers dit vermoeden.

Belgische frieten voor heel de wereld

Algemeen directeur Erwin Wuyts van Lutosia stond stil bij de overgang naar McCain. "Die zal wellicht rond zijn in april." Daardoor krijgt Lutosia een link met een grote producent die afkomstig is uit de 'US-Canada potato belt'. In de wereld zijn er 2 industriële bekkens waar frieten op grote schaal geproduceerd worden. Het eerste is de groep van 5 landen die in de aardappelwereld de EU5 genoemd wordt, meer bepaald een veelhoek met een diameter kleiner dan 1000 km die zich uitstrekt over Duitsland, Frankrijk, België, Nederland en het Verenigd Koninkrijk. Daarin bevinden zich enkele tientallen aardappelverwerkende bedrijven en het is meteen ook een belangrijk aardappel-

teeltgebied, want de aardappelen moeten van dichtbij komen. Die 5 landen telen samen ongeveer 24 miljoen ton op iets meer dan een half miljoen ha. Het rendement ligt tussen 40 en 45 ton/ha. Het tweede gebied is de al genoemde US-Canada potato belt. Die ligt in een zeer ruime band over de totale breedte van het continent (zowat 5500 km). In die ruime regio wordt jaarlijks zowat 21 miljoen ton aardappelen geproduceerd. De rendementen in de Verenigde Staten (VS) zijn vergelijkbaar met die in Europa, maar die in Canada liggen rond de 30 ton per ha. Opvallend is dat Europa op wereldvlak wat productie betreft slechts op de derde plaats komt, na China en India. Nadien volgen Rusland en Oekraïne, en pas daarna de Verenigde Staten. In Rusland en India worden de aardappelen geteeld in de moestuinen. Die aardappelen komen hoogstens op de lokale markt terecht. De rendementen blijven volgens het FAO beperkt tot 20 ton/ha in India en 10 ton/ha in Rusland. "Wij hebben het voordeel dat we veel efficiënter kunnen produceren. Wie in Patagonia frieten produceert, zit in 't hol van Pluto. Wij kunnen goedkope frieten afzetten op de

(0,36) en Duitsland met 0,24 miljoen ton. De totale markt bedroeg in dat seizoen 5,8 miljoen ton. Wuyts stelde enkele opmerkelijke verschijnselen vast. Canada exporteert voor 90% naar de VS. Het Verenigd Koninkrijk voert geen frieten uit. En de VS bevoorraden slechts een beperkt aantal landen. "Het zijn enkel België en Nederland die naar overal in de wereld uitvoeren. Een kanttekening is wel dat uitvoer uit de VS echt buiten de VS is. Je kan België vergelijken met de staat Idaho die binnen de VS uitvoert." Ook opmerkelijk is dat er in België en Nederland enorm veel spelers actief zijn.

De Duitse markt

Ferdi Buffen van de Duitse aardappelhandelaar Wilhelm Weuthen bekeek de Duitse aardappelmarkt. Wilhelm Weuthen is een 100% dochteronderneming van Raiffeisen Rhein-Main. "Je kan dat vergelijken met Aveve bij jullie. We verhandelen jaarlijks 1,8 miljoen ton aardappelen en 85.000 ton pootaardappelen, waarvan meer dan 70.000 ton monopolierassen van Nederlandse kwekers." Buffen vertelt dat de Duitse telers vorig jaar 10,6 miljoen ton aard-

In de laatste 2 bestaat het areaal deels uit zetmeelaardappelen. Bayern is logistiek interessant voor de bevoorrading van Zuidoost-Europa. Nordrhein-Westfalen is sterk gericht op de bevoorrading van België en Nederland. Meer dan 80% van de productie uit de regio gaat de grens over. Dat heeft te maken met het feit dat ze daar vroege aardappelen en groenten kunnen telen. De eerste tafelaardappelen komen al de laatste week van mei op de markt, de eerste aardappelen voor verwerking in de laatste week van juni. Zowat 1000 ha wordt onder plastic geteeld, waarbij al geplant wordt vanaf 20 februari.

Ook bij de cijfers voor heel Duitsland valt het belang op van Nederland (789.349 ton in 2012) en vervolgens België (170.979 ton) voor de Duitse export. Andere belangrijke exportlanden zijn Italië, Oostenrijk, Denemarken en de Oost-Europese landen. De import van primeuraardappelen komt vooral uit Italië (vooral transit vanuit Egypte via de haven van Triëste) en vervolgens Spanje. Diepvriesfrieten worden vooral geïmporteerd vanuit Nederland (138.248 ton in 2011-2012) en in veel mindere mate uit België (19.925 ton) en vervolgens Denemarken (13.007 ton). Verse frieten kwamen in 2012 uit Nederland (91.896 ton), België (8.606 ton) en Italië (4.036 ton). Zelf exporteerde Duitsland in 2011-2012 181.507 ton diepgevroren en 22.858 ton verse frieten.

Wat doet de markt?

Ferdi Buffen is in Duitsland ook bekend voor zijn marktprognoses. Hij stelt vast dat de EU5 dit jaar geconfronteerd wordt met een historisch kleine oogst, maar toch is de termijnmarkt dalend. "Ook de voorraden begin dit jaar waren historisch laag, terwijl de verwerkte hoeveelheden op het einde van vorig jaar historisch hoog waren." Het aandeel nog vrije industrieaardappelen schat Buffen in op maximum 20% in Duitsland, 25% in België en 30% in Nederland. "Bij ons vinden de telers een kwartje al mooi. Ze laten het bewaren en ook het risico nemen voor de extra 5 cent/kg over aan de Nederlanders."

Andere vaststellingen zijn dat een groot volume aan zetmeel- en tafelaardappelen, waarvan het drogestofgehalte dit jaar toevallig hoog was, verwerkt zijn tot frieten. "De Belgische, Duitse en Nederlandse industrie is goed ingedekt tot eind februari. Groot-Brittannië, een belangrijke speler in de markt van tafel- en frietaardappelen, heeft nog zowat een half miljoen ton import nodig. Vanuit

Tabel 1 Resultaten voorraadenquêtes België en Nederland - Bron: LCA en Hoofdproductschap Akkerbouw en Verenigde Telers Akkerbouw

	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012
Totale hoeveelheid afgeleverd (miljoen ton)							
België (1 nov)	0,97	1,15	0,87	1,01	1,19	1,28	1,30
Nederland (15 nov)	0,80	1,00	1,40	1,10	1,08	1,18	1,45
België + Nederland	1,77	2,15	2,27	2,11	2,22	2,46	2,75
Totale voorraad gecontracteerd (miljoen ton)							
België (1 nov)	0,65	0,69	0,81	1,02	1,20	1,24	0,93
Nederland (15 nov)	1,05	1,20	1,20	1,14	0,90	0,97	0,84
België + Nederland	1,70	1,89	2,01	2,16	2,10	2,21	1,77
Totale voorraad vrij (miljoen ton)							
België (1 nov)	1,11	1,50	1,30	1,25	1,21	1,68	1,09
Nederland (15 nov)	1,05	1,30	1,20	1,44	1,53	1,78	1,16
België + Nederland	2,16	2,80	2,50	2,69	2,74	3,46	2,25
Totale voorraad (miljoen ton)							
België (1 nov)	1,76	2,19	2,11	2,27	2,41	2,92	2,02
Nederland (15 nov)	2,10	2,50	2,40	2,58	2,43	2,75	2,00
België + Nederland	3,86	4,69	4,51	4,85	4,84	5,67	4,02

Braziliaanse markt." Een en ander is te wijten aan onze efficiënte organisatie en de nabijheid van havens. Dat maakt dat het lijstje van friet-exporterende landen wordt aangevoerd door België, met in het seizoen 2011-2012 een export van 1,48 miljoen ton frieten, op de hielen gezeten door Nederland, dat 1,40 miljoen ton haalde. Dan volgen Canada (0,91), de VS (0,88), Frankrijk

appelen oogstten. Dat is een van de laagste opbrengsten van de laatste jaren. In Duitsland is het areaal sedert 1990 gedaald van 310.000 naar 238.000 ha. In de meeste deelstaten ging het areaal fors achteruit, vooral door de sterke concurrentie van energiemaïs, maar het groeide sterk in de deelstaten Nordrhein-Westfalen, Niedersachsen en Bayern. In die regio's zitten ook de meeste verwerkers.

Zuidoost-Europa en Noord-Afrika is er een grote vraag op een gemiddeld prijenniveau van 20 tot 22 euro en er is vraag naar tafelaardappelen en pootgoed vanuit Polen en Egypte. Anderzijds wordt Roemenië al maanden bevoorrad vanuit Polen, en het seizoen wordt 2 tot 3 weken korter dan vorig jaar.” Buffen schat in dat we tot eind februari stabiele prijzen zullen hebben. In de 3 maanden nadien zijn er, afhankelijk van de Premiëreteelt, nog kansen op hogere prijzen. “Het pootgoed van Première en er op lijkende rassen is uitverkocht. Ze moeten nog in de grond en nadien moeten ze ook nog groeien.” Wat de toekomst betreft, vindt Ferdi Buffen dat de markt van tafelaardappelen verzadigd is. “Kwaliteit is noodzakelijk en Frankrijk lijkt de markt over te nemen. De exportmarkt is sterk seizoenafhankelijk, maar de Oost-Europese EU-landen hebben een structurele importbehoefte. De wereldmarkt voor verwerkte producten groeit verder. Jaarlijks komt er afzet voor een fabriek met een capaciteit van 300.000 ton bij. Europa is op grond van de logistiek en de grondstofkosten tegen een redelijk prijsniveau heel concurrentieel.” Voor de fabrieken is grondstofzekerheid

zeer belangrijk. Volgens Buffen moeten de telers en de handel de grondstof zeker aanbieden, om te vermijden dat de verwerkingscapaciteit en de daarvoor nodige productie niet elders in de wereld wordt opgebouwd. “Wanneer men een fabriek bouwt in Polen of Rusland, dan worden wij er niet beter van. Oost-Duitsland is een grote regio waar men alleen droogteresistente rassen kan telen. Daar grond gaan huren, houdt wel in dat de aardappelen met veel wielen naar het

.....

De wereldmarkt voor
verwerkte producten groeit
jaarlijks met de afzet voor
een fabriek van 300.000 ton.

.....

westen moeten gebracht worden, en dat kost 4,5 euro extra per ton. Zetmeelgebieden als Drente (NL) en Emsland (D) kunnen op dubbeldoelrassen overschakelen, maar de vlokken- en granulaatindustrie vist in diezelfde vijver. De uitbreiding

van de teelt in Wallonië en Noord-Frankrijk is nu al reëel.” Ferdi Buffen vertelt dat de Amerikanen en de Canadezen naar Europa kijken. “Ook zij gaan aan hun kosten sleutelen en de boeren staan er in de rij om aardappelen te telen. Gelukkig liggen de grote boeren er 600 km van de havens. Voor aardappelcentrum Europa is het noodzakelijk dat de verwerkers aantrekkelijke condities geven. De contractprijs moet niet alleen de kostprijs dekken, maar ook in ondernemerswinst voorzien.” Hij merkt op dat aardappelen sterke concurrentie ondervinden van andere attractieve gewassen, maar in Duitsland in het bijzonder van energiemais. Bovendien wordt de grond in alle belangrijke teeltgebieden schaarser en duurder. “De contractprijzen voor 2013 zijn bekend, Interpom was daar het forum voor. Ook in Duitsland stijgen de contractprijzen. Maar een duurzaam prijsniveau is geboden. Het allerbeste medicijn tegen lage prijzen is lage prijzen, zoals omgekeerd ook hoge prijzen de beste remedie tegen hoge prijzen zijn.” ■